

Innhold

Forord	5
Kapittel 1	
Introduksjon	13
1.1 Problemstilling og oversikt over boken	13
1.2 Hva består strafferetten av?	19
1.3 Boken gir først og fremst en innføring	21
Kapittel 2	
Hvorfor har vi rettsregler? Utviklingen av rettsstaten	25
2.1 Introduksjon og oversikt	25
2.2 Hva er en rettsregel?	25
2.3 Kravene til utforming av rettsregler i rettsstaten	26
2.3.1 Rettsstatens formål: å hegne om individenes frihet	26
2.3.2 Rettsregler skal gi forutberegnelighet	28
2.3.3 Rettsregler skal bygge på maktfordeling	31
2.3.4 Rettsregler skal bygge på demokrati	32
2.3.5 Rettsregler må respektere grunnleggende rettigheter	35
2.3.6 Oppsummering om kravene til regelutforming i rettsstaten	36
Kapittel 3	
Introduksjon til juridisk metode i strafferetten	38
3.1 Introduksjon og oversikt	38
3.2 Hva er en generell rettsregel, en konkret rettsregel, og juridisk metode?	39
3.3 Oversikt over den juridiske metoden	41
3.3.1 Steg 1: Faktum	41

INNHOOLD

3.3.2	Steg 2: Identifisering og tolkning av primært rettsgrunnlag og formulering av det konkrete rettsspørsmål	41
3.3.3	Steg 3: Relevans, slutning og vekt	42
3.3.4	Steg 4 og 5: Formulering av den konkrete rettsregelen og anvendelse på faktum	45
3.3.5	Ulike kategorier tolkningsresultater	46

Kapittel 4

	Straffbarhetsvilkår nr. 1: Handlingen må rammes av et straffebud	47
4.1	Introduksjon og oversikt	47
4.2	Rettslig utgangspunkt og begrunnelser	48
4.3	Hvor klart må straffebudet være? Juridisk metode ved tolkning av straffebud	49
4.3.1	Kravene til straffebudet	49
4.3.2	Nærmere om juridisk metode ved tolkning av straffebud	53
4.3.3	Eksempel 1: Var telefonsjikane straffbart? Rt. 1952 s. 989	54
4.3.4	Eksempel 2: Er en 17 fots passbåt et «skip»? Rt. 1973 s. 433	59
4.3.5	Eksempel 3: Er en blogg «offentlig»? Rt. 2012 s. 1211	61
4.3.6	Drøfting av den juridiske metoden ved tolkning av straffebud og foreløpig konklusjon om metodebruk	64
4.3.7	Muligheten for innskrenkende tolkning - rettsstridsreservasjonen	67
4.3.8	Krav om årsakssammenheng	70
4.3.9	Konklusjon om juridisk metode på strafferettens område og drøfting av kravene til regelutforming i rettsstaten	71
4.4	Forskjellene mellom forbrytelser og forseelser	73

Kapittel 5

	Straffbarhetsvilkår nr. 2: Det må ikke foreligge objektive straffrihetsgrunner	77
5.1	Introduksjon og oversikt	77
5.2	Straffrie handlinger begrunnet i individets autonomi	78
5.2.1	Introduksjon og oversikt	78
5.2.2	Handlinger innenfor den tillatte risiko	79
5.2.3	Samtykke som straffrihetsgrunn	79
5.3	Straffrie handlinger begrunnet i retten til å forsvare personer og interesser	86
5.3.1	Introduksjon og oversikt	86
5.3.2	Nødverge som straffrihetsgrunn - strl. § 48	88

5.3.3	Provokasjon og gjengjeldelse (retorsjon) – strl. § 228	
	trede ledd	93
5.3.4	Lovlig selvtekt som straffrihetsgrunn	95
5.3.5	Nødrett som straffrihetsgrunn – strl. § 47	97
5.4	Ulovlig politiprovokasjon som straffrihetsgrunn	101

Kapittel 6

Straffbarhetsvilkår nr. 3: Gjerningspersonen må ha handlet med

	tilstrekkelig skyld	104
6.1	Introduksjon og oversikt	104
6.2	Rettslige utgangspunkter og begrunnelser	106
6.3	Dekningsprinsippet	107
6.4	Hvordan kan vi vite hva gjerningspersonen tenkte?	108
6.5	Forsett (dolus) som skyldform	111
	6.5.1 Oversikt over punkt 6.4	111
	6.5.2 Hensiktsforsett og overlegg, subjektivt overskudd	111
	6.5.3 Sannsynlighetsforsett	113
	6.5.4 Eventuelt forsett (dolus eventualis)	115
6.6	Uaktsomhet (culpa) som skyldform	117
	6.6.1 Oversikt over punkt 6.6	117
	6.6.2 Grov uaktsomhet	118
	6.6.3 Vanlig (simpler) uaktsomhet	120
	6.6.4 Liten uaktsomhet (culpa levissima) – strl. § 43	123
6.7	Faktisk og rettslig villfarelse	124
	6.7.1 Innledning og oversikt	124
	6.7.2 Faktisk villfarelse	124
	6.7.3 Rettslig villfarelse	128
	6.7.4 Forholdet mellom faktisk og rettslig villfarelse	134

Kapittel 7

Straffbarhetsvilkår nr. 4: Gjerningspersonen må ha vært strafferettslig

	tilregnelig	136
7.1	Introduksjon og oversikt	136
7.2	Problemet: Avvik fra normalen	139
7.3	Hvordan kan vi vite om gjerningspersonen var utilregnelig i § 44-tilfellene?	141
	7.3.1 Oversikt	141
	7.3.2 Prosessen – judisiell observasjon	142
	7.3.3 Det medisinske og det blandede prinsipp	144

INNHOOLD

7.3.4	Beviskravet	147
7.3.5	Hva om de sakkyndige tar feil?	147
7.4	Hva innebærer det å være psykotisk, bevisstløs eller psykisk utviklingshemmet i høy grad? Strl. § 44	150
7.4.1	Introduksjon til § 44	150
7.4.2	Psykotisk i strafferettslig forstand	151
7.4.3	Bevisstløs i strafferettslig forstand	153
7.4.4	Psykisk utviklingshemming i høy grad	155
7.4.5	«Fribillett-gruppen»	157
7.5	Ansvar for lovbrudd begått i rus	158
7.5.1	Innledning	158
7.5.2	Om gjerningspersonen var strafferettslig tilregnelig	159
7.5.3	Om gjerningspersonen handlet med forsett	161
7.5.4	Hva er «selvforskyldt rus»?	162
7.5.5	Hvilke skyldformer kan fingeres?	164
7.5.6	Kravet til årsakssammenheng	164
7.5.7	Drøfting av fingert forsett	165
7.6	Utilregnelighet på grunn av lav alder, og andre spesialregler for unge lovbytere	169

Kapittel 8

Kategorier av straffbare forhold	172	
8.1	Introduksjon og oversikt	172
8.2	Fullbyrdet straffbar hovedhandling	173
8.3	Passivitet, straffbar unnløstelse	174
8.4	Forberedelse, inngåelse av forbund mv.	177
8.5	Forsøk på å begå en straffbar handling	182
8.6	Skal straffbare handlinger bedømmes hver for seg, eller i sammenheng?	190
8.7	Medvirkning	192
8.8	Medlem av en organisert kriminell gruppe	202
8.9	Foretaksstraff	205

Kapittel 9

Andre vilkår som må være oppfylt for at gjerningspersonen skal straffes	208	
9.1	Introduksjon og oversikt	208
9.2	Straffbarheten må ikke være foreldet	208
9.3	Norsk jurisdiksjon må gjelde	211

9.4	Påtalereglene i loven må være fulgt	212
9.5	Forbud mot gjentatt straffeforfølgning	213
9.6	Henleggelse etter oppportunitetsprinsippet	215

Kapittel 10

Bevispørsmål, uskyldspresumsjonen	218
10.1 Introduksjon og oversikt	218
10.2 Uskyldspresumsjonen	219
10.3 Fri bevisbedømmelse, men en del bevisforbud	222
10.4 Partslikhet - retten til kontradiksjon	226
10.5 Enhver rimelig tvil skal komme tiltalte til gode - kravet til bevisenes styrke	228
10.6 Offentlig rettergang og pressedekningens betydning	231

Kapittel 11

Folkerettens betydning for norsk strafferett	234
11.1 Introduksjon og oversikt	234
11.2 Folkerettslige regelverk som krever straff	234
11.3 Forholdet mellom norsk strafferett og folkeretten	236
11.4 Folkerettens betydning for norsk strafferett i dag	239
11.5 Har straffebud basert på folkeretten demokratisk legitimitet?	241

Kapittel 12

Straff og andre strafferettslige reaksjoner	247
12.1 Introduksjon og oversikt	247
12.2 Strafferettslige reaksjoner som er straff	248
12.2.1 Introduksjon	248
12.2.2 Fengselsstraff	249
12.2.3 Betinget fengsel og betinget bot - strl. §§ 52-54a	251
12.2.4 Forvaring - strl. §§ 39c-39h	253
12.2.5 Ungdomsstraff - strl. § 28c	255
12.2.6 Samfunnsstraff - strl. §§ 28a-28b	256
12.2.7 Bot - strl. §§ 26a-28	258
12.2.8 Rettighetstap - strl. §§ 29 og 33-33a	260
12.3 Strafferettslige reaksjoner som ikke er straff	264
12.3.1 Introduksjon	264
12.3.2 Straffutmålingsutsettelse - strl. § 51 nr. 1	265
12.3.3 Overføring til tvungen psykisk helsevern og tvungen omsorg - strl. §§ 39-39b	266

INNHold

12.3.4 Inndragning - strl. §§ 34-38	269
12.3.5 Påtaleunntatelse - strpl. § 69	272
12.3.6 Overføring til konfliktråd - strpl. § 71a	273
12.3.7 Tap av førerrett på grunn av straffbar handling	273
12.4 Formildende og skjerpende omstendigheter	274
12.4.1 Introduksjon	274
12.4.2 Straffformildende omstendigheter	274
12.4.3 Straffskjerpende omstendigheter	275
Kapittel 13	
Økt kriminalisering - svekket frihet?	276
13.1 Problemstillingen	276
13.2 Oversikt over utviklingen	276
13.3 Problematiske utviklingstrekk	279
13.4 Positive utviklingstrekk	285
Litteratur, offentlige dokumenter m.m.	286
Lover og forskrifter	294
Dommer og andre rettsavgjørelser	308
Stikkordregister	315

